

NSIBA YA YÂ MBULU

Transcription du conte en kikongo

(Remarque : les phrases *en italique* correspondent aux passages chantés.)

Yedi ntama, yedi ngudi'a ntama, mu ntangu yina bibulu biedi zonzâ kônso bêto bântu, Yâ Kiûla na Yâ Mbulu zedi ndiku za nene. Yâ Mbulu wedi na nsiba yedi na mpându. Bô bukedi ya sikâ, bibulu biâ biakulu, na nsâyi ya nso mbo bedi wâ minîngu mia toma.

Kâ lumbu kimosi, Yâ Mbulu nika bêla. Mpasi za yôka kwâ, nika tumisa nziku' ânzi Yâ Kiûla.

- Yâ Mbulu ! Nsia m'samu kwâ ? Nsi kuâ bienâku e ?
- Ah, bîka mpângi. Kimbêvo kibuîdidi. Ka nsîdiâ na bilumbo bia bînki ko.
- Oh, nzâmbi ?

Yâ Mbulu nika bonga nsiba, nika ghâna kue Yâ Kiûla. Mboko kamu têla :

« Mpângi ! mfuîdi mpîmpa mfuîdi muîni, nsiba yî yê na mpându ya nge. Tala ka nge âko, mûntu pele ko lenda ya sika. Wô lombo lânda m'tiêno wû, ma m'tadidi kuânzi ; diâmbu dia m'nene di m'bwîla. Mboko wa tûdisa zu dî ku bibulu biâ biakulu. »

Muna kuê manisi kuâ musîsa m'tiêno, Yâ Mbulu fuîdi. Yâ Kiûla bunsâna buyôkele. Nika biêmba kidilu na tê bua diâma ntangu.

Eh yâya wele !

Kiyelele e yâya wele kiyelele !

Buîsi mbo bua tia, muna padi kia gha bêni, Yâ Kiûla ni nsiba kabôngele mboko wêle ku môngo wô wu yôkele miôngo mia miakulu bula, mbu kuê tûdisa mampolo ku bibulu biâ biakulu.

Nika yenda, nika yenda, nika diâta. Nika sabuka zinto, masêse, mikobo, masângi. Ekunê e, tudidi gha bânda dia môngo. Wedi nkatika wa m'la. Mbo ka wûmini ndâmbu, ni nâka ka batikidi bulêmbe bulêmbe.

Ekunê e, wele tûla ghana zulu môngo. Mbo katâ tûla, bito bia nôka.

Kâ, yanzi kawûmi, ni nsiba kabôngele, katensekele mu m'nua, mboko keka sika.

Minîngu mia toma nimia wâkana. Bibulu biâ biakulu kûna ku bedi, nibedi mia widikilâ. Bâwu kutê ti Yâ Mbulu tâ sika. Kâ, mbo ka meni sika, ni m'kûnga keka tânga.

Eh nsiba ya nsisila Mbulu Nkônko e nsib' e e !

Ku bule bule !

Mono ni mpângi Mbulu Nkônko e nsib' e e !

Ku bule bule !

Na wa kaba ketiâ kua wa ko, bibulu biâ biakulu, mâma, ni nsînu babandumuni mbu kuênda ku môngo wa wula mbu kuê mona kibângi. Nuni za mpila na mpila niza pulumuka.

Nioka, bighala, nibia zânzala. Oh, bîka, nsiesie, nkabi, mfunia, niza lêtoka ku mikobo. Kâmba ba tâka, na binionia, na minsiobo, na mbu niza yenda nsînu na nsînu kuna môngo wu yôkele bula, ngâti bê bamona kimbângi.

Kâ, ma dîdi bansibizi ka malêngele ko, ghana zulu môngo, bibulu biâ biakulu nibia zûnga yâ Kiûla. Na diki dia nso, bâwu beka tâ ti :

« Bue na bue yâ Kiûla kalendi biâdila nsiba yô ? »

Mu bûngu ti nsiba yô yê na mpându, bâbakulu yâ bedi kêkolô. Yâ Kiûla, mbo kadzukudi ti bibulu biâ biakulu bilungidi, vutulu tânga m'kûnga wô. Kâ, buawu bu, yikidi diâmbu edi :

« Tala ka meno âko, mûntu pele lênda ya sika. Wô lombo lânda m'tiêno wû, ma m'tadidi kuânzi ; m'samu wa m'nene wu m'tûdila ».

Eh nsiba ya nsisila Mbulu Nkônko e nsib' e e !

Ku bule bule !

Mono ni mpângi Mbulu Nkônko e nsib' e e !

Ku bule bule !

Bibulu biâ biakulu nibia tiâmuka mu tusegho. Bâwu ô ti Yâ Mbulu ka zabidiâ bânza ko. Kiûla ku kiûla ka lêndiâ kabiâdila nsiba yô ko, yô yê na mpându. Kâ, mô vuânzi mô, bawidikilâ, ni yâ Nzawu tâ duma na ngolo za nso mbu kutisa luâza. Mboko, wîzidi gho kati. Yânzi wô ti :

- Wêno beno bakulu. Meno ni Yâ Nzawu nitâ zônza. Ni mê nziôkele bunene bibulu biâ biakulu ku mikobo na ku masângi. Ni meno Yâ Mbulu kaketi sisila nsiba yô. Ngâna kâni ?
- Yê, ni bô, nkatika bô ! bibulu biâ biakulu bivutudi.

Yâ Nzawu, na nsâyi ya nso, bôngele nsiba. Ntete ka sika yô, telamane, tokolo kina. Mboko ghana manima ghâna têngi m'kûnga.

Nge ni nge e e e, nge ni nge !

Wé na ngângu ka se !

Ghana manima ghâna, ni nsiba kabôngele. Buêtele yo mu m'nua. Mboko fuelele muêla na ngolo za nso.

Na Kani munîngu ka wutâ wâkana ko. Vutulu yêla.

Ni bô kuâ. Na kani munîngu kawu tâ wakana ko. Na pa pulukusu, mêso ma m'fuîdi. Yâ Nzawu katâ vutu mona ko. Bunkuta bu m'bakidi. Na kintekoto kia nso, ni Yâ Kiûla keka tâ lemvonkela kabônga nsiba' ânzi.

« Yâ Kiûla, Yâ Kiûla !

Ma nsiba wa nkatula lumûngi. Ma ! »

Bûna kuâ Yâ Kiûla kavutulu bônga nsiba yânzi, Yâ Nzawu mêso makêdi. Nsoni kediâ vutu lëndâ ko. Mbo kayenda, fialukidi, wele suâma gha kati dia bibulu.

Ekâ, ghâna gha bay â Mbua, ni mbo kalola mu zulu.

Ka zûngane, wîzidi ghô kati ghô. Yânzi wôti :

« Wêno, wêno beno bakulu. Ni mê yâ Mbua ni tâ zônza.

Mênga ma mbulu ! Ni ma mbua. »

- Ni kue mê yâ Mbulu ka keti sisila nsiba yô. Ngâna kâni ?
- Yê, ni bô, nkatika bô ! bibulu biâ biakulu bivutudi.

Yâ Nzawu nika baluka kue Yâ Kiûla. Bôngele kûlu, nânguni kûlu ngâti kamu fietakasa mboko ka bônga nsiba yô.

- Eh, mbîka kuâni, yâ Nzawu ! mulêmvo ! ku mfietakasândi kuâni. Nsiba yî kêkolo ? Ma. Bônga. Kâ, sôngisa kue bântu bâ bakulu tala lenda ya zônzesa.
- Oh, m'samu nke !

Yâ Mbua tadisi kue Yâ Kiûla. Zubudi m'nua ngâti ka m'tatika mboko ka bônga nsiba yô.

- Eh, yâ Mbua ! Ku ntatikânzi kuâni. Nsiba yî kêkolo ? Ma, bônga. Kâ sôngisa kue bêto bakulu mbo tuvukane ghâ tala lendi ya zônzesa.
- Oh, m'samu nke !

Yâ Mbua ni nsiba kabôngele. Ntete kasika yô, tokolo telama, kinini, mboko têngi mukûnga.

Nge ni nge e e e, nge ni nge !

Wé na ngângu ka se !

Ghana manima ghâna, bôngele nsiba, tatikidi yo mu m'nua, mboko nika fuela muêla na ngolo za nso.

Na kani munîngu ka wutâ wâkana ko. Vutulu yêla.

Na kani munîngu, na kani mfutikila. Na pa pulukusu, mêso ma m'fuûdi. Ka tâ vutu mona na kani kîma ko. Bunkuta bu m'bakidi. Na kintekoto kia nso, ni Yâ Kiûla keka tâ lemvonkela kabônga nsiba' ânzi.

« Yâ Kiûla, Yâ Kiûla !

Ma nsiba wa nkatula lumûngi. Ma ! »

Bûna kuâ Yâ Kiûla ka vutulu bônga nsiba, Yâ Mbua mêso makêdi. Na nsoni kediâ vutu lênda ko. Mbo kafîluka, wele suâma gha kati dia bibulu.

Mosi na mosi, bibula biâ biakulu bia yêla mu kuî sika nsiba yô. Na kani mosi mu bâwu ka lêndâ ko. Buîsi bueka yila. Bântu bafuatikidi. Ghâna gha ba Yâ Ngo Mbulu nika bima na ngolo za nsomboko wîzidi gha kati. Yânzi wôti :

- Wêno beno bakulu. Meno ni Yâ Ngo Mbulu. Mê ngolo za zînkî ze nâni. Ni kue mê yâ Mbulu ka keti sisila nsiba yô. Ngâna kâni ?
- Yê, ni bô nkatika bô ! bibulu biâ biakulu bivutudi.

Yâ Ngo Mbulu balukidi ku Yâ Kiûla, dûkisi nzala, ka m'kuâta zo ngâti ka bônga nsiba mu ngolo.

« Hé, Yâ Ngo Mbulu, m'lêmvo ! ku nkuâtânzi kuâni nzala. Nsiba yî kêkolo ? Ma, bônga yo. Kâ sôngisa ku bête bakulu tuvukane ghâ tala lendi ya zônzesa. »

Yâ Ngo Mbulu, na nsâyi ya nso, bôngele nsiba. Ntete kasika yô, telamane, kinini, mboko têngi m'kûnga.

Nge ni nge e e e, nge ni nge !

Wé na ngângu ka se !

Mbo kameni kina, ghana manima ghâna, ni nsiba kabôngele, kasabikidi mu m'nua, na ngolo za nso, ni muêla keka fula.

Na kani munîngu wu mosi ka wutâ wâkana ko. Vutulu yêla.

Na kani munîngu wu mosi ka wutâ wâkana ko. Na pa pulukusu, mêso ma m'fuîdi. Ka tâ vutu mona ko. Bunkuta bu m'bakidi. Na kintekoto kia nso, Yâ Kiûla keka lemvonkela kabônga nsiba' ânzi.

« Yâ Kiûla, Yâ Kiûla !

Ma nsiba wa nkatula lumûngi. Ma ! »

Bûna kuâ Yâ Kiûla ka vutulu bônga nsiba ânzi, Yâ Ngo Mbulu mêso makêdi. Nsoni kediâ vutu lëndâ ko. Kâ, ntete kênzi kuânzi, zônzele ku bibulu bia biakulu. Yâni wôti :

« Kani mosi mu bêto ka lëndelâ mu zônese nsiba yî ko. Dieka bô yâ Mbulu ni yâ Kiûla kasôlele mbu biâdila nsiba yî. M'samu wô, tufueti wa tâmbula. Wô vutu yêla mbu bônga nsiba yî gha môko ma yâ Kiûla, mbo kanzâmba. »

Yâ Kiûla, mbo kamuêni ti yâ Ngo Mbulu mu nuânini, ni nsiba kavutulu bônga, kavutulu sika gha mêso ma bibulu biâ biakulu.

Minîngu mia toma nimia wâkana. Bibulu bia biakulu ni biedi talâ, ni biedi widikilâ. Ghana manima ghâna vutulu tânga m'kûnga.

Eh nsiba ya nsisila Mbulu Nkônko e nsib' e e !

Ku bule bule !

Mono ni mpângi Mbulu Nkônko e nsib' e e !

Ku bule bule !

Tûka lumbo kina bibulu biâ biakulu nibia wa eti: bîma biua ngana, kaba bakilâka bio mu ngolo ko; kiâku kiâku, kiangana kiangana.

Eh nsiba ya nsisila Mbulu Nkônko e nsib' e e !

Ku bule bule !

Mono ni mpângi Mbulu Nkônko e nsib' e e !

Ku bule bule !

KINSAMU KI WÎDI